

Émile
Zola

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
ΜΕΛΙΝΑ ΚΑΡΑΚΩΣΤΑ

NANA

ΜΕΤΑΙΧΜΙΘ

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Ξένη λογοτεχνία

Πρώτη έκδοση Οκτώβριος 2005

Πρώτη έκδοση στην παρούσα μορφή Απρίλιος 2024

Τίτλος πρωτοτύπου Émile Zola, *Nana*, Gallimard

Σχεδιασμός εξωφύλλου Σαβίνα Χριστοπούλου

Φιλολογική επιμέλεια Γιώργος Ξενάριος

Διόρθωση τυπογραφικών δοκιμών στην παρούσα μορφή Ντόρα Τσακνάκη

© 2024, Εκδόσεις ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ (για την ελληνική γλώσσα)

ISBN 978-618-03-3793-8

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 83793

Κ.Ε.Π. 5982, κ.π. 19064

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε μέσο ή τρόπο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Ιπποκράτους 118, 114 72 Αθήνα

τηλ.: 211 3003500, fax: 211 3003562

metaixmio.gr · metaixmio@metaixmio.gr

Κεντρική διάθεση

Ασκληπιού 18, 106 80 Αθήνα

τηλ.: 210 3647433, fax: 211 3003562

Βιβλιοπωλεία ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

- Ασκληπιού 18, 106 80 Αθήνα
τηλ.: 210 3647433, fax: 211 3003562
- Πολυχώρος, Ιπποκράτους 118, 114 72 Αθήνα
τηλ.: 211 3003580, fax: 211 3003581

Émile Zola

NANA

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Μελίνα Καρακώστα

ΜΕΤΑΙΧΜΙΘ

Οι σημειώσεις βασίστηκαν στην έκδοση από την οποία έγινε η μετάφραση του βιβλίου.

Στις εννιά η αίθουσα του θεάτρου Βαριετέ ήταν ακόμη άδεια. Λίγα άτομα, στον εξώστη και στην πλατεία, περιμένα καθισμένα στις βυσσινί βελούδινες πολυθρόνες, στο ημίφως του μισοαναμμένου πολυελαίου. Μία σκιά σκέπαζε τον μεγάλο κόκκινο λεκέ της αυλαίας, ούτε ένας θόρυβος δεν ακουγόταν από τη μεριά της σκηνής, η ράμπα ήταν σκοτεινή, τα αναλόγια των μουσικών διπλωμένα. Ψηλά μονάχα, στην τρίτη γαλαρία, γύρω από τη ροτόντα της οροφής, όπου γυναίκες και γυμνά παιδιά πετούσαν σ' έναν ουρανό πρασινωπό από το φωταέριο, ξεπηδούσαν γέλια και φωνές μέσα από ένα συνεχές σούσουρο, και κεφάλια με σκούφους και τραγιάσκες ξεχώριζαν, σε παράλληλες σειρές, κάτω από τις πλατιές χρυσοποίκιλτες καμάρες. Κάθε τόσο έκανε την εμφάνισή της κάποια βιαστική ταξιθέτρια με εισιτήρια στο χέρι, οδηγώντας στη θέση τους έναν κύριο και μία κυρία. Ο άντρας μ' επίσημο ένδυμα, η γυναίκα λεπτή και στητή, κάθονταν περιφέροντας αργά το βλέμμα τους στον χώρο.*

* Ο Ζολά άντλησε τις λεπτομέρειες της περιγραφής της αίθουσας

Δύο νεαροί φάνηκαν στην πλατεία. Στάθηκαν όρθιοι κοιτάζοντας γύρω τους:

– Τι σου έλεγα, Εκτόρ; φώναξε ο μεγαλύτερος, ένας ψηλός με μαύρο λεπτό μουστάκι. Ήρθαμε πολύ νωρίς. Μπορούσες να με αφήσεις να τελειώσω το πούρο μου.

Μία ταξιθέτρια που περνούσε από εκεί τους είπε με οικειότητα:

– Ω, κύριε Φωσρύ, θέλουμε τουλάχιστον μισή ώρα για ν' αρχίσει η παράσταση.

– Τότε γιατί γράφουν πως αρχίζει στις εννιά; μουρμούρισε ο Εκτόρ, και στο ισχνό του πρόσωπο ζωγραφίστηκε μία ενοχλημένη έκφραση. Το πρωί η Κλαρίς, που παίζει στο έργο, μου ορκίστηκε πως θα αρχίσουν στις οχτώ ακριβώς.

Σώπασαν για λίγο, σήκωσαν το κεφάλι κι άρχισαν να ψάχνουν στο σκοτάδι των θεωρείων. Όμως η πράσινη ταπετσαρία της επένδυσης τα έκανε ακόμα πιο σκοτεινά. Χαμηλά, τα πρώτα θεωρεία, κάτω από τη γαλαρία, ήταν βυθισμένα σε απόλυτο σκοτάδι. Στις θέσεις του εξώστη υπήρχε μόνο μία χοντρή κυρία, που έγερνε πάνω από το βελούδο της κουπαστής. Δεξιά και αριστερά, ανάμεσα στις ψηλές κολόνες, τα θεωρεία κοντά στη σκηνή ήταν άδεια, καλυμμένα με υφάσματα με μακριά κρόσσια. Η λευκόχρυση αίθουσα, τονισμένη με απαλές πράσινες αποχρώσεις,

του θεάτρου όπου η Νανά παίζει την Ξανθή Αφροδίτη από τις σημειώσεις που κράτησε κατά την επίσκεψή του στο θέατρο Βαριετέ του Φεβρουάριο του 1878. Το θέατρο Βαριετέ χτίστηκε το 1807 στη λεωφόρο Μονμάρτρ.

χανόταν, λες και τη σκέπαζε λεπτή σκόνη, πίσω από τις μικρές φλόγες του μεγάλου κρυστάλλινου πολυελαίου.

– Κατάφερες να κλείσεις ισόγειο θεωρείο για τη Λούσυ; ρώτησε ο Εκτόρ.

– Ναι, απάντησε ο άλλος, δυσκολεύτηκα όμως... Α, αποκλείεται να έρθει νωρίς η Λούσυ!

Έπνιξε ένα ελαφρύ χασμουρητό και μετά, αφού σώπασε για λίγο, είπε:

– Είσαι τυχερός εσύ που δεν έχεις δει ποτέ πρεμιέρα... Η Ξανθή Αφροδίτη θ' αποτελέσει το γεγονός της χρονιάς. Έξι μήνες τώρα μιλάνε γι' αυτήν. Αχ, φίλε μου, όταν θ' ακούσεις τη μουσική! Φοβερή!... Ο Μπορντενάβ, που ξέρει ο άνθρωπος τι κάνει, τη φύλαξε για την Έκθεση!

Ο Εκτόρ άκουγε με μεγάλη προσοχή. Ύστερα ρώτησε:

– Και τη Νανά, το καινούργιο αστέρι που θα παίξει την Αφροδίτη, τη γνωρίζεις;

– Άντε πάλι τα ίδια! φώναξε ο Φωσρύ σηκώνοντας τα χέρια ψηλά. Από το πρωί με έχουν τρελάνει με αυτήν τη Νανά. Συνάντησα πάνω από είκοσι άτομα που μου έφαγαν τα αυτιά με τη Νανά! Πού θέλεις να ξέρω εγώ! Δεν γνωρίζω όλες τις πόρνες του Παρισιού!... Η Νανά είναι η καινούργια ανακάλυψη του Μπορντενάβ. Καλή θα είναι και του λόγου της!

Ηρέμησε. Ωστόσο η άδεια αίθουσα, το ημίφως του πολυελαίου κι αυτή η εκκλησιαστική κατάνυξη, γεμάτη ψιθύρους και πόρτες που ανοιγόκλειναν, τον εκνεύριζαν:

– Αρκετά, είπε ξαφνικά, βαρέθηκα εδώ μέσα. Εγώ πάω έξω... Ίσως συναντήσουμε κάτω τον Μπορντενάβ. Να μας πει λεπτομέρειες.

Κάτω, στη μεγάλη είσοδο με το μαρμάρινο δάπεδο, όπου ήταν και το ταμείο, το κοινό είχε αρχίσει να κάνει την εμφάνισή του. Από τις τρεις ανοιχτές πόρτες έβλεπες τη ζωηρή κίνηση των λεωφόρων, που έσφυζαν από ζωή και άστραφταν μέσα στην όμορφη νύχτα του Απρίλη. Άμαξες σταματούσαν απότομα, πόρτες ξανάκλειναν με θόρυβο, κι ο κόσμος έμπαινε παρέες παρέες, σταματούσε για λίγο στο ταμείο κι ανέβαινε τη διπλή σκάλα στο βάθος, όπου οι γυναίκες κοντοστέκονταν μ' ένα λίκνισμα της μέσης. Στο σκληρό φως του φωταερίου, μες στην ωχρή γύμνια της αίθουσας, που η λιτή της διακόσμηση σε σιλ Αμπέρ ήταν ένα περιστύλιο ναού από χαρτόνι, μεγάλες κίτρινες αφίσες απλώνονταν κραυγάζοντας το όνομα της Νανάς με χοντρά μαύρα γράμματα. Κάποιοι κύριοι, περνώντας, τις διάβαζαν σαν υπνωτισμένοι. Άλλοι, όρθιοι μπροστά στις πόρτες, φλυαρούσαν φράζοντας την είσοδο. Την ίδια στιγμή, κοντά στο ταμείο, ένας εύσωμος άντρας, με πλατύ ξυρισμένο πρόσωπο, απαντούσε κοφτά σε όσους επέμεναν να βρουν θέσεις.

– Να ο Μπορντενάβ, είπε ο Φωσρύ κατεβαίνοντας τη σκάλα.

Κι ο διευθυντής όμως τον είχε δει:

– Καλός είσαστε και του λόγου σας! του φώναξε από μακριά. Ωραίο άρθρο μού γράψατε... Άνοιξα το πρωί τη Φιγκαρό και δεν είδα τίποτα.

– Μη βιάζεστε! απάντησε ο Φωσρύ. Να γνωρίσω πρώτα τη Νανά σας και ύστερα θα μιλήσω γι' αυτήν... Άλλωστε δεν υποσχέθηκα τίποτα.

Έπειτα, για ν' αλλάξει θέμα, σύστησε τον ξάδελφό του, τον κ. Εκτόρ ντε Λα Φαλουάζ, έναν νεαρό που είχε έρθει να ολοκληρώσει τις σπουδές του στο Παρίσι. Ο διευθυντής ζύγιασε με μια ματιά τον νεαρό. Ο Εκτόρ τον περιεργαζόταν παραγμένος. Αυτός ήταν λοιπόν ο περίφημος Μπορντενάβ, ο προαγωγός γυναικών που τους φερόταν σαν δεσμοφύλακας, αυτό το δαιμόνιο μυαλό που το απασχολούσε συνεχώς κάποια καινούργια διαφήμιση, που φώναζε, που έφτυνε, που χτυπούσε τα μεριά του, πάντα κυνικός και με νοοτροπία χωροφύλακα! Ο Εκτόρ σκέφτηκε πως έπρεπε να πει κάτι κολακευτικό:

– Το θέατρό σας... άρχισε να λέει γλυκά.

Ο Μπορντενάβ τον διέκοψε ατάραχος, σαν άνθρωπος που δεν μασάει τα λόγια του:

– Το μπορντέλο μου πες καλύτερα.

Ο Φωσρύ γέλασε επικροτώντας, ενώ η φιλοφρόνηση στάθηκε στον λαιμό του Λα Φαλουάζ, που είχε σοκαριστεί, αν και προσπαθούσε να δείξει πως είχε απολαύσει το αστείο. Ο διευθυντής έσπευσε να σφίξει το χέρι ενός θεατρικού κριτικού, που η φυλλάδα του ήταν πολύ δημοφιλής. Όταν επέστρεψε, ο Λα Φαλουάζ είχε αρχίσει να συνέρχεται. Φοβόταν μήπως τον περάσουν για επαρχιώτη, αν έδειχνε την αμηχανία του:

– Άκουσα, συνέχισε, θέλοντας οπωσδήποτε κάτι να πει, πως η Νανά έχει υπέροχη φωνή.

– Αυτή, φώναξε ο διευθυντής σηκώνοντας τους ώμους, είναι σωστή καρακάξα!

Ο νεαρός βιάστηκε να προσθέσει:

– Ναι, αλλά είναι εξαιρετική ηθοποιός.

– Η Νανά;... Ένα κούτσουρο! Δεν ξέρει πού να βάλει τα χέρια και τα πόδια της.

Ο Λα Φαλουάζ κοκκίνισε ελαφρά. Δεν καταλάβαινε πια τίποτα. Ψέλλισε:

– Δεν θα έχανα για τίποτα στον κόσμο την αποψινή πρεμιέρα. Ήξερα πως το θέατρό σας...

– Το μπορντέλο μου είπαμε, * τον διέκοψε πάλι ο Μπορντενάβ, με την ψυχρή επιμονή του ανθρώπου που ξέρει τι λέει.

Ο Φωσρύ, στο μεταξύ, πολύ ήρεμος, κοίταζε τις γυναίκες που έμπαιναν. Έσπευσε ωστόσο να βοηθήσει τον ξάδελφό του, όταν τον είδε να χάσκει μην ξέροντας αν πρέπει να γελάσει ή να θυμώσει.

– Έλα λοιπόν, κάνε τη χάρη στον Μπορντενάβ και λέγε το θέατρό του όπως θέλει αυτός, αφού έτσι του αρέσει... Κι εσύ, αγαπητέ μου, μην κάνεις τον έξυπνο. Αν η Νανά σου δεν τραγουδάει ούτε παίζει, η παράστασή σου θα είναι μεγάλο φιάσκο. Αυτό άλλωστε φοβάμαι κι εγώ.

– Φιάσκο! Φιάσκο! φώναξε ο διευθυντής αναψοκοκκινισμένος. Από πότε χρειάζεται μία γυναίκα να ξέρει να παίζει ή να τραγουδάει; Αχ, μικρέ μου, είσαι πολύ ανόητος... Η Νανά έχει κάτι άλλο, μα την πίστη μου, κάτι που αναπληρώνει τα πάντα. Το μυρίστηκα εγώ, είναι πολύ έντονο πά-

* Τη φράση που ο Ζολά βάζει στο στόμα του Μπορντενάβ («Το μπορντέλο μου είπαμε») τη δανείστηκε από τον Εντμόν ντε Γκονκούρ, ο οποίος αποκαλύπτει αυτή τη λεπτομέρεια στην *Εφημερίδα* του στις 20 Οκτωβρίου 1879.

νω της, εκτός και αν η μύτη μου έχει αρχίσει να με προδίδει... Θα δεις, θα δεις, μόλις βγει στη σκηνή, θα τρέξουν τα σάλια όλου του κόσμου.

Είχε σηκώσει τα χοντρά του χέρια που έτρεμαν από ενθουσιασμό και, κάπως καταλαγιασμένος πια, χαμήλωσε τη φωνή, μουρμουρίζοντας σαν να μονολογούσε:

– Ναι, αυτή θα πάει μπροστά! Αχ, Παναγιά μου, θα πάει μπροστά, σίγουρα... Έχει μια επιδερμίδα, αχ μια επιδερμίδα!

Έπειτα, επειδή ο Φωσρύ ήθελε να μάθει κι άλλα, άρχισε να εξηγεί κάποιες λεπτομέρειες με ωμές εκφράσεις, που ενοχλούσαν τον Εκτόρ ντε Λα Φαλουάζ. Είχε γνωρίσει τη Νανά και είχε αποφασίσει να την προωθήσει. Ακριβώς την εποχή που γύρευε μία Αφροδίτη. Ο ίδιος δεν ασχολιόταν για πολύ με μια γυναίκα, προτιμούσε να την προσφέρει αμέσως στο κοινό. Ο ερχομός όμως αυτής της γυναικάρας είχε αναστατώσει το θέατρό του. Η Ροζ Μινιόν, η πρωταγωνίστριά του, μια σπουδαία ηθοποιός και υπέροχη τραγουδίστρια, απειλούσε καθημερινά πως θα τον παρατήσει, έξαλλη επειδή έβλεπε στο πρόσωπο της Νανάς μία αντίζηλο. Όσο για την αφίσα, άλλος χαμός, Θεέ μου! Στο τέλος είχε αποφασίσει να βάλει τα ονόματα των δύο ηθοποιών με ίδια γράμματα. Αρκεί να μην τον ζαλίζουν με την γκρίνια τους. Όταν κάποια από τις γκομενίτσες του, όπως τις αποκαλούσε, η Σιμόν ή η Κλαρίς, του έκανε νερά, της έδινε μια κλοτσιά στον πισινό. Αλλιώς, δεν γινόταν δουλειά. Εκείνος τις πουλούσε και ήξερε πολύ καλά τι αξίζουν, τα βρομοθήλυκα!

– Μπα! Για δες, είπε σταματώντας απότομα την κουβέ-
ντα, ο Μινιόν και ο Στάινερ. Πάντα μαζί. Ξέρετε πως ο
Στάινερ άρχισε να τη βαριέται τη Ροζ; Γι' αυτό ο σύζυγος
δεν φεύγει ούτε λεπτό από κοντά του, για να μην την κο-
πανήσει.

Το φωταέριο που άναβε στη μαρκίζα του θεάτρου έριχνε
στο πεζοδρόμιο ένα ζωηρό φως. Δυο μικρά καταπράσινα
δέντρα ξεχώριζαν καθαρά, μία κολόνα άσπριζε τόσο από
το δυνατό φως, που διάβαζες από μακριά τις αφίσες λες
και ήταν μέρα. Και πιο πέρα το μαύρο σκοτάδι της λεωφό-
ρου ήταν διάστικτο από φώτα μέσα στο αδιάκοπο πηγαινέ-
λα του κόσμου. Πολλοί άντρες δεν έμπαιναν αμέσως στο
θέατρο, έμεναν έξω κουβεντιάζοντας, μέχρι να τελειώσουν
το πούρο τους. Το φως της ράμπας, που τους έκανε να
φαίνονται χλωμοί, ζωγράφιζε στην άσφαλο τις κοντές μαύ-
ρες σκιές τους. Ο Μινιόν, γεροδεμένος, ψηλός, με τετρά-
γωνο κεφάλι, σαν γίγαντας πανηγυριών, άνοιγε δρόμο
ανάμεσα στις παρέες, σέρνοντας από το μπράτσο τον τρα-
πεζίτη Στάινερ, έναν κοντούλη φεγγαροπρόσωπο, με κοι-
λίτσα και ψαρό μούσι.

– Δοιπόν, είπε ο Μπορντενάβ στον τραπεζίτη, τη συνα-
ντήσατε χθες, στο γραφείο μου.

– Α, ώστε αυτή ήταν! φώναξε ο Στάινερ. Το φαντάστηκα.
Μόνο που εγώ έφευγα την ώρα που αυτή έφτανε και δεν
την καλοείδα.

Ο Μινιόν άκουγε, με μισόκλειστα βλέφαρα, στριφογυ-
ρίζοντας νευρικά στο δάχτυλό του ένα χοντρό μονόπετρο.
Είχε καταλάβει πως μιλούσαν για τη Νανά. Επειδή όμως ο

Μπορντενάβ περιέγραφε την ντεμπυτάντ του με τέτοιο τρόπο που τα μάτια του τραπεζίτη είχαν αρχίσει να γυαλίζουν, αποφάσισε να επέμβει:

– Έλα τώρα, αγαπητέ μου, μία πόρνη είναι! Το κοινό θα τη στείλει από κει που 'ρθε... Στάινερ, καλέ μου, ξέρεις πως η γυναίκα μου σε περιμένει στο καμαρίνι της.

Θέλησε να τον απομακρύνει. Όμως ο Στάινερ αρνιόταν ν' αφήσει τον Μπορντενάβ. Μπροστά τους ο κόσμος έκανε ουρά στο ταμείο και, μέσα στην οχλοβοή που μεγάλωνε, οι δύο τραγουδιστές συλλαβές του ονόματος της Νανάς αντηχούσαν αδιάκοπα. Οι άντρες που στήνονταν μπροστά στις αφίσες συλλαβίζαν το όνομά της μεγαλόφωνα, άλλοι πάλι, καθώς περνούσαν, το πρόφεραν με απορία, ενώ οι γυναίκες, ανήσυχες και χαμογελαστές, το επαναλάμβαναν σιγανά, με ύφος έκπληκτο. Κανείς δεν γνώριζε τη Νανά. Από πού είχε ξεφυτρώσει; Και οι ιστορίες φούντωναν, τα αστεία ψιθυρίζονταν από αυτί σε αυτί. Ήταν σαν χάδι το όνομα αυτό, μια τοσηδά λεξούλα, οικεία σε όλα τα στόματα. Και μόνο που την πρόφεραν, έκαναν όλοι σαν παιδιά από τη χαρά τους. Ο κόσμος φλεγόταν απ' αυτή την παρισινή περιέργεια που μοιάζει με έκρηξη τρέλας. Όλοι ήθελαν να δουν τη Νανά. Ο φραμπαλάς του φορέματος κάποιας κυρίας σχίστηκε, ένας κύριος έχασε το καπέλο του.

– Α, πολλά ρωτάτε! φώναξε ο Μπορντενάβ σε καμιά εικοσαριά άντρες που τον πολιορκούσαν με ερωτήσεις. Θα τη δείτε... Εγώ πηγαίνω τώρα, με χρειάζονται.

Εξαφανίστηκε ενθουσιασμένος που είχε ξανάψει το κοινό του. Ο Μινιόν ανασήκωσε τους ώμους θυμίζοντας στον

Στάινερ πως η Ροζ τον περίμενε για να του δείξει το κοστούμι που φορούσε στην πρώτη πράξη.

– Α, να κι η Λούσου, κατεβαίνει από την άμαξα, είπε ο Λα Φαλουάζ στον Φωσρύ.

Ήταν πράγματι η Λούσου Στιούαρτ, μια μικροκαμωμένη κι άσχημη γυναίκα, γύρω στα σαράντα, με πολύ μακρύ λαιμό, ισχνό πρόσωπο με τραβηγμένα χαρακτηριστικά και παχιά χείλη, αλλά τόσο ζωντανή, τόσο χαριτωμένη, που γίνονταν πολύ γοητευτική. Μαζί της ήταν η Καρολίν Εκέ και η μητέρα της. Η Καρολίν είχε μια ψυχρή ομορφιά και η μητέρα της ήταν τόσο αξιοπρεπής, που έμοιαζε ταριχευμένη.

– Θα καθίσεις μαζί μας, σου κράτησα μια θέση, είπε στον Φωσρύ.

– Όχι βέβαια! Για να μη βλέπω τίποτα; απάντησε εκείνος. Έχω τη δική μου θέση, προτιμώ να κάθομαι στην πλατεία.

Η Λούσου θύμωσε. Μήπως δεν ήθελε να τους δουν μαζί; Έπειτα, ηρεμώντας απότομα, άλλαξε θέμα:

– Γιατί δεν μου είπες πως γνωρίζεις τη Νανά;

– Τη Νανά; Δεν την έχω δει ποτέ μου.

– Σοβαρά μιλάς; Μου ορκίστηκαν πως έχεις κοιμηθεί μαζί της.

Όμως ο Μινιόν μπροστά τους, με το δάχτυλο στα χείλη, τους έκανε νόημα να σωπάσουν. Και αντί ν' απαντήσει στη Λούσου, ο Φωσρύ έδειξε έναν νεαρό που περνούσε, ψιθυρίζοντας:

– Το τεκνό της Νανάς.

Όλοι τον κοίταξαν. Ήταν χαριτωμένος. Ο Φωσρύ τον αναγνώρισε: ήταν ο Νταγκνέ, ένας νεαρός που είχε φάει

τριακόσιες χιλιάδες φράγκα με τις γυναίκες και τώρα ασχολιόταν με το χρηματιστήριο, για να τους πληρώνει κάπου κάπου ανθοδέσμες και δείπνα. Η Λούσου βρήκε πως είχε όμορφα μάτια.

– Α, να η Μπλανς! φώναξε. Αυτή μου είπε πως έχεις κοιμηθεί με τη Νανά.

Η Μπλανς ντε Σιβρύ, μια χοντρή ξανθή κοπέλα, με πρόσωπο που είχε αρχίσει να γίνεται πλαδαρό, έφτασε συνοδευόμενη από έναν μικροκαμωμένο άντρα, πολύ περιποιημένο, με αριστοκρατική όψη.

– Ο κόμης Ξαβιέ ντε Βαντέβρ, ψιθύρισε ο Φωσρύ στο αυτί του Λα Φαλουάζ.

Ο κόμης αντάλλαξε μια χειραψία με τον δημοσιογράφο, ενώ η Μπλανς και η Λούσου συζητούσαν ζωηρά. Έκλειναν το πέρασμα με τις φούστες και τα βολάν τους, η μία ντυμένη στα μπλε, η άλλη στα ροζ, και το όνομα της Νανάς πηγαινοερχόταν στα χείλη τους τόσο φωναχτά, που όλοι άκουγαν αυτά που έλεγαν. Ο κόμης ντε Βαντέβρ απομακρύνθηκε με την Μπλανς. Ωστόσο τώρα το όνομα της Νανάς, σαν ηχώ, ταξίδευε στις τέσσερις γωνίες της εισόδου, πιο δυνατά, μ' έναν πόθο που μεγάλωνε μαζί με την αναμονή. Πότε θ' άρχιζαν επιτέλους; Οι άντρες κοίταζαν τα ρολόγια τους, οι αργοπορημένοι πηδούσαν από τις άμαξες πριν αυτές καλά καλά σταματήσουν, οι παρέες ξεκολλούσαν από το πεζοδρόμιο κι έμπαιναν στο θέατρο, ενώ οι περαστικοί διέσχιζαν αργά το φωτισμένο και άδειο πια κομμάτι του πεζοδρομίου, τεντώνοντας τον λαιμό για να δουν μέσα. Ένας πιτσιρικάς που περνούσε σφυρίζοντας στάθηκε μπρο-

στά σε μία αφίσα στην πόρτα, έπειτα φώναξε: «Αχ, Νανά!» με αργόσυρτη, βραχνιασμένη φωνή μεθύστακα και συνέχισε τον δρόμο του τρικλίζοντας και σέρνοντας τα παλιοπάπουσά του. Ακουστήκαν γέλια. Κάποιοι καθωσπρέπει κύριοι επανέλαβαν: «Αχ, Νανά, αχ, Νανά!» Όλοι στριμώχνονταν, στο ταμείο ξέσπασε καβγάς, μια βουή θέριευε από τις φωνές που ζητούσαν τη Νανά, που απαιτούσαν τη Νανά με τη σαχλή εμμονή και τον χυδαίο αισθησιασμό που διακατέχουν συχνά τα πλήθη.

Το κουδούνι όμως σκέπασε τη φασαρία. Μία φράση ξεχύθηκε μέχρι τη λεωφόρο: «Χτύπησε το κουδούνι, χτύπησε το κουδούνι». Και όλοι άρχισαν να σπρώχνονται, όλοι ήθελαν να περάσουν, ενώ οι υπάλληλοι στην είσοδο έγιναν πιο πολλοί. Ο Μινιόν, με ύφος ανήσυχο, κατάφερε να ξεκολλήσει τον Στάινερ, που δεν είχε πάει να δει ακόμη το κοστούμι της Ροζ. Με το πρώτο κουδούνι ο Λα Φαλουάζ διέσχισε το πλήθος, παρασέρνοντας και τον Φωσρύ, για να μη χάσουν την έναρξη. Αυτή η βιασύνη του κόσμου εκνεύρισε τη Λούσου Στιούαρτ. Τι άξεστοι άνθρωποι, να σπρώχνουν έτσι τις γυναίκες! Εκείνη είχε μείνει τελευταία, με την Καρολίν Εκέ και τη μητέρα της. Η είσοδος ήταν άδεια. Στο βάθος ακουγόταν ακόμη το βουητό της λεωφόρου.

– Να ήταν τουλάχιστον πάντα καλές οι παραστάσεις τους! έλεγε και ξανάλεγε η Λούσου ανεβαίνοντας τη σκάλα.

Στην αίθουσα ο Φωσρύ και ο Λα Φαλουάζ, όρθιοι μπροστά στις θέσεις τους, κοίταζαν ολόγυρα. Τώρα η αίθουσα άστραφτε. Ψηλές φλόγες φωταερίου άναβαν στον μεγάλο κρυστάλλινο πολυέλαιο, ενώ ένας χείμαρρος από κίτρινα και

ροζ φώτα έπεφτε σαν φωτεινή βροχή από τον θόλο μέχρι την πλατεία. Το βυσσινί βελούδο των καθισμάτων καθρεφτιζόταν στη λάκα, ενώ το χρυσαφί έλαμπε και η απαλή πράσινη διακόσμηση γλύκαινε όλη αυτή τη λάμψη κάτω από τα κραυγαλέα χρώματα της οροφής. Η ράμπα πυρπολούσε με μία δέσμη φωτός την αυλαία, που το βαρύ βαθυκόκκινο ύφασμά της θύμιζε παραμυθένιο παλάτι, τονίζοντας έτσι ακόμα περισσότερο τη φθορά της σκηνης, όπου οι ρωγμές άφηναν να φαίνεται ο γύψος κάτω από την επίχρυση διακόσμηση. Είχε αρχίσει να κάνει ζέστη. Οι μουσικοί, στα αναλόγιά τους, κούρδισαν τα όργανά τους και, μέσα από το σούσουρο των φωνών που όλο μεγάλωνε, ανέβαιναν οι ανάλαφρες τρίλιες των φλάουτων, οι πνιχτοί αναστεναγμοί των κόρνων, οι τραγουδιστές φωνές των βιολιών. Όλοι οι θεατές μιλούσαν, σπρώχνονταν, προσπαθώντας να φτάσουν στις θέσεις τους. Και το σπρώξιμο στους διαδρόμους ήταν τόσο άγριο, που σε κάθε άνοιγμα της πόρτας ξεχυνόταν μέσα ένα καινούργιο κύμα κόσμου. Ο ένας φώναζε και χαιρετούσε τον άλλον, τα υφάσματα θρόιζαν, μια παρέλαση από φούστες και καπέλα διακοπτόταν πότε πότε από το μαύρο χρώμα ενός φράκου ή μιας ρεντιγκότας. Ωστόσο οι σειρές των καθισμάτων σιγά σιγά γέμιζαν. Ξεχώριζε μια ανοιχτόχρωμη τουαλέτα, κάποιο κεφάλι με λεπτό προφίλ που, καθώς έσκυβε, έβλεπες ν' αστράφτει για μία στιγμή ένα κόσμημα. Σε ένα θεωρείο η άκρη ενός γυμνού ώμου φάνταζε λευκή σαν μετάξι. Κάποιες άλλες γυναίκες κουνούσαν νωχελικά τη βεντάλια τους παρακολουθώντας τον κόσμο που συνωστιζόταν, ενώ κάποιοι νεαροί, όρθιοι στην πλατεία, με το γι-

λέκο ορθάνοιχτο και μια γαρδένια στην μπουτονιέρα, σήκωναν στην άκρη των γαντοφορεμένων δαχτύλων τους τα κιάλια τους.

Τα δύο ξαδέλφια αναζήτησαν τους γνωστούς τους. Ο Μινιόν και ο Στάινερ ήταν μαζί σε ένα από τα ισόγεια θεωρεία, με τα χέρια ακουμπισμένα στο βελούδο της κουπαστής, ο ένας πλάι στον άλλον. Η Μπλανς ντε Σιβρύ έμοιαζε να καταλαμβάνει μόνη της ένα ολόκληρο θεωρείο κοντά στη σκηνή. Όμως ο Λα Φαλουάζ είχε καρφώσει το βλέμμα στον Νταγκνέ, που καθόταν στην πλατεία, δύο σειρές μπροστά από τη δική του. Δίπλα του ένας πολύ νέος άντρας, δεκαεφτά χρόνων το πολύ, σαν να το είχε μόλις σκάσει από το κολέγιο, είχε ανοίξει διάπλατα τα όμορφα, αγγελικά του μάτια. Ο Φωσσύ χαμογέλασε κοιτάζοντάς τον.

– Ποια είναι αυτή η κυρία στον εξώστη; ρώτησε ξαφνικά ο Λα Φαλουάζ. Αυτή που έχει δίπλα της ένα κορίτσι ντυμένο στα γαλάζια.

Έδειχνε μία χοντρή γυναίκα, σφιγμένη στον κορσέ της, μία πρώην ξανθή που τώρα είχε ασπρίσει και έβαφε τα μαλλιά της κίτρινα και που το στρογγυλό της πρόσωπο, κόκκινο από το ρουζ, έμοιαζε ακόμα πιο φουσκωμένο κάτω από έναν χείμαρρο κοριτσιίστικων βοστρύχων.

– Είναι η Γκάγκα, απάντησε απλά ο Φωσσύ.

Και καθώς αυτό το όνομα φάνηκε να ξενίζει τον ξάδελφό του, πρόσθεσε:

– Δεν ξέρεις την Γκάγκα;... Έκαιγε καρδιές τα πρώτα χρόνια της βασιλείας του Λουδοβίκου-Φιλίππου. Τώρα σέρνει παντού μαζί της την κόρη της.

Ο Λα Φαλουάζ δεν έριξε ούτε μία ματιά στο κορίτσι. Η Γκάγκα τον είχε μαγέψει, δεν μπορούσε να ξεκολλήσει τα μάτια του από πάνω της, την έβρισκε ακόμα πολύ ελκυστική, αλλά δεν τολμούσε να το ομολογήσει.

Στο μεταξύ ο μαέστρος σήκωσε την μπαγκέτα του και οι μουσικοί άρχισαν να παίζουν την ουβερτούρα. Ο κόσμος όμως συνέχιζε να μπαίνει, η φασαρία και η κίνηση μεγάλωναν. Ανάμεσα σ' αυτό το ειδικό κοινό που σύχναζε πάντα στις πρεμιέρες, σχηματίζονταν κάποια πηγαδάκια, όπου οι γνωστοί αντάλασσαν φιλικά χαμόγελα. Διάφοροι θεατρόφιλοι, φορώντας το καπέλο τους, άνετοι και εγκάρδιοι, χαιρετούσαν ο ένας τον άλλον. Ολόκληρο το Παρίσι ήταν εκεί, το Παρίσι των γραμμάτων, του χρήματος και της ηδονής, πολλοί δημοσιογράφοι, μερικοί συγγραφείς, άνθρωποι του χρηματιστηρίου, πιο πολλές ήταν οι πόρνες παρά οι τίμιες γυναίκες. Κόσμος ανάκατος, άνθρωποι από διάφορους χώρους, πωρωμένοι, όλο διαστροφές, που στο πρόσωπό τους ζωγραφιζόταν η ίδια κούραση και ο ίδιος πυρετός. Ο Φωσρύ, που βομβαρδιζόταν από τις ερωτήσεις του ξαδέλφου του, του έδειξε τα θεωρεία των δημοσιογράφων και των λεσχών. Έπειτα του ονομάτισε τους θεατρικούς κριτικούς, έναν αδύνατο, αποστεωμένο, με λεπτά κακά χείλη, κι έναν άλλον, χοντρό, με καλοκάγαθη όψη, που έγερνε στον ώμο της διπλανής του, μιας ενζενύ, κοιτάζοντάς τη με βλέμμα πατρικό και τρυφερό.*

* Στον «χοντρό» κριτικό οι σύγχρονοι αναγνωρίζουν τον Φρανσίσκ Σαρσέ του Χρόνου και στον «αδύνατο» τον Ερνέστ ντε Μπιεβίλ του Αιώνα.

Βλέποντας όμως τον Λα Φαλουάζ να χαιρετάει κάποιους που κάθονταν σε ένα από τα απέναντι θεωρεία, σταμάτησε να μιλάει. Δεν έκρυψε την έκπληξή του:

– Πώς! ρώτησε. Γνωρίζεις τον κόμη Μυφά ντε Μπεβίλ;

– Α, εδώ και καιρό, απάντησε ο Εκτόρ. Οι Μυφά έχουν ένα κτήμα κοντά στο δικό μας. Πηγαίνω συχνά στο σπίτι τους... Ο κόμης έχει έρθει με τη γυναίκα του και τον πεθερό του, τον μαρκήσιο ντε Σουάρ.

Και από ματαιοδοξία, ευτυχής που είχε καταλάβει εξαπίνης τον ξάδελφό του, πρόσθεσε κάποιες λεπτομέρειες: ο μαρκήσιος ήταν σύμβουλος επικρατείας, ο κόμης είχε μόλις διοριστεί αυλάρχης της αυτοκράτειρας. Ο Φωσρύ, που είχε πιάσει τα κιάλια του, κοίταξε την κόμησσα, μια αφράτη μελαχρινή με λευκή επιδερμίδα και όμορφα μαύρα μάτια.

– Θα μου τους συστήσεις στο διάλειμμα, είπε στο τέλος. Κάπου έχουμε ξανασυναντηθεί με τον κόμη και θα ήθελα να πηγαίνω στις συγκεντρώσεις που κάνουν στο σπίτι τους κάθε Τρίτη.

Μερικά έντονα «σουτ» ακούστηκαν από τις πάνω γαλαρίες. Η ουβερτούρα είχε αρχίσει, ο κόσμος εξακολουθούσε να μπαίνει. Κάποιοι αργοπορημένοι υποχρέωναν σειρές ολόκληρες θεατών να σηκωθούν, οι πόρτες των θεωρείων χτυπούσαν, αγριοφωνάρες ακούγονταν στους διαδρόμους. Και ο θόρυβος των συζητήσεων δεν έλεγε να σταματήσει, θύμιζε σμήνος από φλύαρα σπιουργίτια το σούρουπο. Επικρατούσε χάος, ένα συνονθύλευμα από κεφάλια και χέρια που κουνιόνταν, άλλοι προσπαθούσαν να βολευτούν στη

θέση τους, άλλοι παρέμεναν πεισματικά όρθιοι για να ρίξουν μία τελευταία ματιά. Μία κραυγή: «Κάτω, κάτω!» ακούστηκε επιτακτική από τα σκοτεινά βάθη του θεάτρου. Ένα ρίγος απλώθηκε: επιτέλους θα γνώριζαν την περίφημη Νανά, με την οποία ασχολιόταν το Παρίσι οχτώ μέρες τώρα!

Σιγά σιγά οι συζητήσεις άρχισαν να σβήνουν, ακούγονταν μόνο κάπου κάπου κάποιες βαριές φωνές. Κι ανάμεσα στους ψιθύρους που ψυχορραγούσαν και τους πνιχτούς αναστεναγμούς, η ορχήστρα, με μερικές σύντομες, ζωηρές νότες, ξεκίνησε ένα βαλς που το πονηρό του ύφος θύμιζε ξεδιάντροπο γέλιο.* Το κοινό, ξαναμμένο, χαμογελούσε ήδη. Στις πρώτες σειρές η κλάκα χτύπησε δυνατά χειροκροτήματα. Η αυλαία σηκώθηκε.

– Μπα, είπε ο Λα Φαλουάζ, που συνέχιζε να μιλάει, κάποιος κύριος κάθεται δίπλα στη Λούσυ.

Κοίταζε το θεωρείο τους, στα δεξιά, εκεί όπου κάθονταν η Λούσυ και η Καρολίν, στα μπροστινά καθίσματα. Στο βάθος ξεχώριζαν η σοβαρή μορφή της μητέρας της Καρολίν και το προφίλ ενός ψηλού αγοριού με όμορφα ξανθά μαλλιά και αψεγάδιαστο ντύσιμο.

– Κοίτα λοιπόν, επανέλαβε ο Λα Φαλουάζ επίμονα, ένας κύριος κάθεται εκεί.

* Το «βαλς με το πονηρό ύφος» θυμίζει το βαλς της Ελένης («Πες μου, Αφροδίτη...»). Το «Τυρολέζικο» θυμίζει τη διήγηση του Πάρρη. Η παρέλαση των θεών φέρνει στον νου την παρέλαση των βασιλιάδων της Ελλάδας. Ο Ήφαιστος, τέλος, ο «θεός των κερατάδων», μας φέρνει στον νου τον Μενέλαο, τον απατημένο σύζυγο της Ωραίας Ελένης.

Ο Φωσρύ αποφάσισε να κοιτάξει προς τα εκεί με τα κιάλια του. Όμως γύρισε αμέσως:

– Α, ο Λαμπορντέτ είναι, ψιθύρισε αδιάφορα, λες και η παρουσία αυτού του κυρίου ήταν απόλυτα φυσιολογική και άνευ σημασίας.

Πίσω τους κάποιοι φώναξαν: «Ησυχία!». Αναγκάστηκαν να σωπάσουν. Τώρα κανείς δεν κουνιόταν στην αίθουσα. Κεφάλια στητά και προσηλωμένα ανέβαιναν κλιμακωτά από την πλατεία προς το αμφιθέατρο. Η πρώτη πράξη της Ξανθής Αφροδίτης διαδραματιζόταν στον Όλυμπο, έναν Όλυμπο από χαρτόνι, με σύννεφα στο βάθος και τον θρόνο του Δία στα δεξιά. Στην αρχή η Ίρις και ο Γανυμήδης, με τη βοήθεια μιας ομάδας ουράνιων υπηρετών, τραγούδησαν όλοι μαζί τοποθετώντας τα καθίσματα των θεών για το συμβούλιο. Και πάλι οι επευφημίες της γαλαρίας ξέσπασαν αυθόρμητα. Το κοινό, κάπως σατισμένο, περίμενε. Ωστόσο ο Λα Φαλουάζ χειροκρότησε την Κλαρίς Μπενύς, ένα από τα κορίτσια του Μπορντενάβ, που έπαιζε την Ίριδα ντυμένη στα γαλάζια, με μία μεγάλη εφτάχρωμη εσάρπα δεμένη στη μέση της.

– Το ξέρεις πως, για να φορέσει αυτό το κοστούμι, βγάζει το μεσοφόρι της, είπε στον Φωσρύ δυνατά για ν' ακουστεί. Το προβάραμε μαζί σήμερα το πρωί... Το μεσοφόρι της φαίνεται κάτω από τα μπράτσα και στην πλάτη.

Ένα ελαφρύ σκίρτημα απλώθηκε στην αίθουσα. Η Ροζ Μινιόν είχε εμφανιστεί σαν Άρτεμις. Αν και δεν είχε ούτε το παράστημα ούτε το παρουσιαστικό γι' αυτόν τον ρόλο, καθώς ήταν αδύνατη και μελαχρινή έχοντας την αξιολά-

τρευτη ασχήμια Παριζιάνου μόρτη, ωστόσο ήταν γοητευτική ως παρωδία του προσώπου που ενσάρκωνε. Τραγούδησε το πρώτο της τραγούδι με τα απελπιστικά ανόητα λόγια του –όπου παραπονιόταν για τον Άρη που ήθελε να την παρατήρει για χάρη της Αφροδίτης– με ψεύτικη σεμνότητα· το τραγούδι ήταν τόσο γεμάτο με πονηρά υπονοούμενα, που το κοινό ζεστάθηκε. Ο σύζυγος και ο Στάινερ, πλάι πλάι, γελούσαν ικανοποιημένοι. Και όλοι οι θεατές ενθουσιάστηκαν, όταν ο Πρυγιέρ, ένας πολύ αγαπητός ηθοποιός, εμφανίστηκε ντυμένος στρατηγός, σαν Άρης, μ' ένα τεράστιο λοφίο, σέρνοντας ένα σπαθί που του έφτανε ίσαμε τον ώμο. Αυτός την είχε βαρεθεί την Άρτεμη. Την έκανε ό,τι ήθελε. Η Άρτεμις λοιπόν ορκιζόταν πως θα τον είχε συνέχεια από κοντά και θα 'παιρνε εκδίκηση. Το ντουέτο τελειώνει μ' ένα αστείο τυρολέζικο τραγούδι, που ο Πρυγιέρ το τραγούδησε πολύ κωμικά, με φωνή ερεθισμένου γάτου. Είχε τη διασκεδαστική ματαιοδοξία πετυχημένου ζεν πρεμιέ και γούρλωνε τα μάτια σαν ψευτονταίης, ξεσηκώνοντας γυναικεία γελάκια στα θεωρεία.

Έπειτα το κοινό κρύωσε πάλι. Όλοι βρήκαν τις επόμενες σκηνές πολύ βαρετές. Μόλις και μετά βίας ο γερο-Μποσκ, ένας ανόητος Δίας μ' ένα πελώριο στέμμα βιδωμένο στο κεφάλι του, κατόρθωσε για λίγο να κάνει το κοινό να χαμογελάσει, όταν τσακώθηκε με την Ήρα για τον μισθό της μαγείρισσας. Η παρέλαση μάλιστα των θεών, του Ποσειδώνα, του Πλούτωνα, της Αθηνάς και των υπολοίπων, κόντεψε να τα χαλάσει όλα. Ο κόσμος είχε αρχίσει ν' ανυπομονεί, ένας ανησυχητικός ψίθυρος δυνάμωνε σιγά σιγά, το

κοινό δεν πρόσεχε πια το έργο και κοίταζε την αίθουσα. Η Λούσυ γελούσε με τον Λαμπορντέτ. Ο κόμης ντε Βαντέβρ τέντωνε τον λαιμό για να δει πίσω από τις φαρδιές πλάτες της Μπλανς, ενώ ο Φωσρύ, με την άκρη του ματιού, παρατηρούσε τους Μυφά, τον κόμη, που ήταν πολύ σκυθρωπώλες και δεν καταλάβαινε τίποτα, και την κόμησσα, που χαμογελούσε ανεπαίσθητα με βλέμμα χαμένο, ονειροπόλο. Ξαφνικά όμως μέσα σ' αυτή την αμηχανία τα χειροκροτήματα της γαλαρίας ξέσπασαν σαν ομοβροντία. Όλοι στράφηκαν προς τη σκηνή. Μήπως είχε εμφανιστεί επιτέλους η Νανά, η Νανά που είχαν ξεροσταλιάσει να περιμένουν;

Ήταν κάποιοι απεσταλμένοι των θνητών που ο Γανυμήδης και η Ίρις είχαν οδηγήσει στη σκηνή, κάποιοι αξιοσέβαστοι πολίτες, όλοι τους απατημένοι σύζυγοι που έρχονταν να υποβάλουν στον αφέντη των θεών τα παράπονά τους για την Αφροδίτη, η οποία ξεσήκωνε τις γυναίκες τους ανάβοντάς τους ασίγαστα πάθη. Ο χορός, με τον αφελή θρήνο του και τις μικρές εύγλωττες σιωπές του, ήταν πολύ διασκεδαστικός. Μία φράση έκανε τον γύρο της αίθουσας: «Ο χορός των κερατάδων, ο χορός των κερατάδων» και η φράση έπιασε. Όλοι φώναξαν: «Μπισ!» Τα κεφάλια των μελών του χορού ήταν αστεία, ταιριαστά με τον ρόλο τους, ιδιαίτερα ένας χοντρός φεγγαροπρόσωπος. Έπειτα κατέφθασε ο Ήφαιστος, οργισμένος, γυρεύοντας τη γυναίκα του, που το είχε σκάσει πριν από τρεις μέρες. Ο χορός ξανάρχισε το τραγούδι, ικετεύοντας τον Ήφαιστο, τον θεό των κερατάδων. Τον Ήφαιστο τον υποδύταν ο Φοντάν, ένας κωμικός με πηγαίο ταλέντο, που περπατούσε πολύ αστεία, κουνώντας τους γοφούς,

και θύμιζε σιδερά του χωριού, με μια αστραφτερή περούκα, με τα μπράτσα γυμνά και πάνω τους τατουάζ με καρδιές τρυπημένες με βέλη. Μία γυναικεία φωνή ξεφώνισε: «Αχ, τι άσχημος που είναι!» και όλες γέλασαν χειροκροτώντας.

Η επόμενη σκηνή φάνηκε ατελείωτη. Ο Δίας δεν κατάφερε να συγκαλέσει το συμβούλιο των θεών για να του υποβάλει το αίτημα των απατημένων συζύγων. Και η Νανά δεν είχε φανεί ακόμη! Μήπως τη φύλαγαν για το τέλος; Η παρατεταμένη αναμονή είχε αρχίσει να εκνευρίζει το κοινό. Οι ψίθυροι ξαναφούντωναν.

– Δεν πάμε καλά, είπε ο Μινιόν, πανευτυχής, στον Στάι-νερ. Μεγάλο φιάσκο, θα δείτε!

Εκείνη τη στιγμή τα σύννεφα στο βάθος παραμέρισαν και φάνηκε η Αφροδίτη. Η Νανά, πολύ ψηλή, πολύ δυνατή για τα δεκαοχτώ της χρόνια, με τον λευκό χιτώνα της θεάς, με τα μακριά ξανθά μαλλιά της να πέφτουν χυτά στους ώμους, προχώρησε μέχρι το προσκήνιο με επιβλητική σιγουριά, γελώντας στο κοινό. Και άρχισε τη μεγάλη της άρια:

Όταν η Αφροδίτη σεργιανάει το βράδυ...

Από τον δεύτερο στίχο όλοι στην αίθουσα άρχισαν να κοιτάζονται. Μήπως επρόκειτο για κάποιο αστείο, για κάποια φάρσα του Μπορντενάβ; Ποτέ δεν είχαν ακούσει τόσο παράφωνα, τόσο άτεχνη φωνή. Ο διευθυντής ακριβολογούσε πριν λέγοντας πως η Νανά τραγουδούσε σαν καρακάξα. Κι ούτε ήξερε να σταθεί στη σκηνή, τίνιζε μπροστά τα χέρια λικνίζοντας όλο της το κορμί, πράγμα που φάντα-

ζε άσεμνο και άχαρο. Κάποια γιουχαΐσματα υψώνονταν ήδη από το βάθος του θεάτρου και τις φτηνές θέσεις, κάποιοι σιγοσφύριζαν, όταν μία αγορίστικη φωνή με τα χαρακτηριστικά σκαμπανεβάσματα της εφηβείας φώναξε με πεποίθηση από τα καθίσματα της πλατείας:

– Πολύ σικ!

Όλη η αίθουσα τον κοίταξε. Ήταν το Χερουβείμ, το κολεγιόπαιδο, με τα όμορφα μάτια του ορθάνοιχτα και το λευκό πρόσωπό του ξαναμμένο από τη θέα της Νανάς. Όταν είδε όλον τον κόσμο να στρέφεται προς το μέρος του, έγινε κατακόκκινος, επειδή είχε μιλήσει άθελά του τόσο δυνατά. Ο Νταγκνέ, που καθόταν δίπλα του, τον κοίταζε χαμογελώντας, το κοινό γελούσε αφοπλισμένο και χωρίς καμία διάθεση πια για γιουχάισμα, ενώ οι νεαροί με τα λευκά γάντια, γοητευμένοι κι αυτοί από την πληθωρική παρουσία της Νανάς, χειροκροτούσαν επιδεικτικά:

– Πολύ καλό, πολύ καλό! Μπράβο!

Στο μεταξύ η Νανά, βλέποντας την αίθουσα να γελάει, έβαλε κι αυτή τα γέλια. Ήταν αστεία τελικά αυτή η όμορφη κοπέλα. Το γέλιο της ζωγράφιζε ένα αξιολάτρευτο λακκάκι στο πιγούνι. Περίμενε ατάραχη, γεμάτη άνεση, σε πλήρη επαφή με το κοινό, σαν να του έλεγε μ' ένα κλείσιμο του ματιού πως δεν είχε στάλα ταλέντο, αλλά πως αυτό δεν πείραζε, γιατί είχε άλλα χαρίσματα. Και αφού έκανε ένα νεύμα στον μαέστρο, νεύμα που σήμαινε: «Πάμε, φίλε μου!», ξεκίνησε το δεύτερο κουπλέ:

Τα μεσάνυχτα περνά η Αφροδίτη...

Ήταν η ίδια πάντα κακόηχη φωνή, όμως ήξερε πώς ν' αγγίζει το κοινό, κάνοντάς το κάποιες στιγμές να αναριγεί. Το γέλιο της φώτιζε το μικρό κόκκινο στόμα της κι έκανε τα μεγάλα καταγάλανα μάτια της να λάμπουν. Σε κάποιους σκαμπρόζικους στίχους μια αισθησιακή γαλιφιά ανασήκωνε τη μύτη της με τα ροδαλά πτερύγια που τρεμόπαιζαν, ενώ τα μάγουλά της φλογίζονταν. Συνέχιζε να λικνίζεται, άλλωστε μόνο αυτό ήξερε να κάνει. Και τώρα κανείς δεν την έβρισκε πια χυδαία, ίσα ίσα. Οι άντρες την κάρφωναν με τα κιάλια τους. Πριν ολοκληρώσει το κουπλέ, η φωνή της έσβησε τελείως και η Νανά κατάλαβε πως δεν θα τα έβγαζε πέρα μέχρι το τέλος. Τότε, χωρίς να θορυβηθεί, κούνησε τον γοφό της τουρλώνοντας τον πισινό κάτω από τον λεπτό χιτώνα, ενώ, με λυγισμένη τη μέση, τον λαιμό γερμένο προς τα πίσω, άπλωσε μπροστά τα χέρια της. Ο κόσμος ξέσπασε σε χειροκροτήματα. Εκείνη αμέσως γύρισε την πλάτη κι έφυγε, δείχνοντας τον σβέρκο της, που με τις ξανθοκόκκινες τουφίτσες του θύμιζε χαίτη ζώου. Και τα χειροκροτήματα δυνάμωσαν.

Το τέλος της πράξης ήταν χωρίς ενδιαφέρον. Ο Ήφαιστος ήθελε να χαστουκίσει την Αφροδίτη. Οι θεοί έκαναν συμβούλιο και αποφάσισαν να προβούν σε έρευνα στη Γη, πριν ικανοποιήσουν το αίτημα των απατημένων συζύγων. Εκείνη τη στιγμή η Άρτεμις, πιάνοντας την Αφροδίτη και τον Άρη ν' ανταλλάσσουν τρυφερόλογα, ορκίστηκε να μην τους αφήσει στιγμή από τα μάτια της σε όλη τη διάρκεια του ταξιδιού. Υπήρχε επίσης μία σκηνή όπου ο Έρωτας, που τον υποδυόταν ένα δωδεκάχρονο κοριτσάκι, απαντούσε σε

όλες τις ερωτήσεις λέγοντας συνεχώς: «Ναι, μαμά... Όχι, μαμά» με κλαιψιάρικο ύφος και το δάχτυλο στη μύτη. Έπειτα ο Δίας, με την αυστηρότητα οργισμένου αφέντη, κλείδωσε τον Έρωτα σ' ένα σκοτεινό μπουντρούμι, προστάζοντάς τον να κλίνει είκοσι φορές το ρήμα «αγαπώ». Το φινάλε ήταν πιο απολαυστικό, ένα χορωδιακό που ο θίασος και η ορχήστρα τραγούδησαν εξαιρετικά. Ωστόσο, μόλις έπεσε η αυλαία, η κλάκα μάταια πάσχιζε να παρασύρει σ' ένα δεύτερο χειροκρότημα το κοινό· όλοι όρθιοι, κατευθύνονταν ήδη προς τις εξόδους.

Ποδοπατιόνταν, σπρώχνονταν, στριμωγμένοι ανάμεσα στις σειρές των καθισμάτων, ανταλλάσσοντας εντυπώσεις. Η ίδια φράση ταξίδευε παντού:

– Χάλια.

Ένας κριτικός έλεγε πως θα έπρεπε να κόψουν πολλά μέρη. Για το έργο άλλωστε κανείς δεν ενδιαφερόταν. Μιλούσαν μόνο για τη Νανά. Ο Φωσρύ και ο Λα Φαλουάζ, που είχαν βγει από τους πρώτους, συναντήθηκαν στον διάδρομο με τον Στάινερ και τον Μινιόν. Η ζέστη ήταν αποπνιχτική μέσα σ' αυτόν τον στενόμακρο και χαμηλοτάβανο χώρο, που θύμιζε στοά ορυχείου και φωτιζόταν από λάμπες φωταερίου. Έμειναν για λίγο στην άκρη της δεξιάς σκάλας, στην εσοχή της κουπαστής. Οι θεατές των φτηνών θέσεων κατέβαιναν κάνοντας θόρυβο με τα χοντροπάπουτσά τους, ενώ τα μαύρα φράκα παρέλαυναν και μία ταξιθέτρια αγωνιζόταν να προστατεύσει από τα σπρωξίματα την καρέκλα όπου είχε στοιβάξει διάφορα ρούχα.

– Μα την ξέρω! φώναξε ο Στάινερ, μόλις είδε τον Φωσρύ.

Την έχω δει σίγουρα κάπου... Στο Καζίνο, νομίζω, όπου τη μάζεψαν τύφλα στο μεθύσι.

– Κι εγώ δεν μπορώ να θυμηθώ, είπε ο δημοσιογράφος.

Όπως κι εσείς, κάπου την έχω συναντήσει σίγουρα...

Χαμήλωσε τη φωνή και πρόσθεσε γελώντας:

– Ίσως στο σπίτι της Τρικόν.

– Ναι, βέβαια! Σε κακόφημο σπίτι, δήλωσε ο Μινιόν, που έμοιαζε αγανακτισμένος. Είναι αηδιαστικό να υποδέχεται το κοινό έτσι το οποιοδήποτε βρομοθήλυκο. Σε λίγο δεν θα υπάρχουν πια στο θέατρο τίμιες γυναίκες... Μου φαίνεται πως στο τέλος θ' απαγορέψω στη Ροζ να παίζει.

Ο Φωσρύ δεν κρατήθηκε και χαμογέλασε. Στο μεταξύ τα χοντροπάπουτσα συνέχιζαν να κουτροβαλούν στα σκαλοπάτια κι ένας κοντούλης με τραγιάσκα έλεγε με αργόσυρτη φωνή:

– Πωπώ! Τι αφράτη που είναι! Μπουκιά και συχώριο.

Στον διάδρομο δύο νεαροί με φριζαρισμένα μαλλιά, πολύ καθωσπρέπει, με κολλαριστούς γιακάδες, τσακώνονταν. Ο ένας έλεγε και ξανάλεγε: «Άθλια! Άθλια!» χωρίς καμιά άλλη εξήγηση. Ο άλλος απαντούσε: «Θεσπέσια! Θεσπέσια!», απαξιώνοντας κι αυτός να υποστηρίξει την άποψή του.

Ο Λα Φαλουάζ την έβρισκε πολύ καλή. Τόλμησε απλώς να πει πως θα ήταν καλύτερη, αν δούλευε τη φωνή της. Τότε ο Στάινερ, που όλη αυτή την ώρα δεν άκουγε, πετάχτηκε σαν να ξυπνούσε. Άλλωστε έπρεπε να περιμένουν. Ίσως οι επόμενες σκηνές να ήταν χειρότερες. Το κοινό είχε δείξει επιείκεια, ωστόσο δεν ήταν ακόμη συνεπαρμένο. Ο Μινιόν ορκιζόταν πως το έργο θα κατέβαινε αμέσως και,

καθώς ο Φωσρύ και ο Λα Φαλουάζ τους άφησαν για ν' ανέβουν στο φουαγέ, έπιασε τον Στάινερ από το μπράτσο, κόλλησε στον ώμο του και του ψιθύρισε στο αυτί:

– Αγαπητέ μου, να δείτε το κοστούμι της γυναίκας μου στη δεύτερη πράξη... Είναι τόσο τολμηρό!

Πάνω, στο φουαγέ, τρεις κρυστάλλινοι πολυέλαιοι έκαιγαν βγάζοντας ένα ζωηρό φως. Τα ξαδέλφια δίστασαν για λίγο: από τη μισόκλειστη τζαμένια πόρτα έβλεπαν, από τη μία ως την άλλη άκρη της γαλαρίας, ένα πλήθος από κεφάλια που δύο διαφορετικά ρεύματα παρέσερναν σε μία αέναη κίνηση. Παρ' όλα αυτά, μπήκαν μέσα. Πέντε έξι παρέες αντρών που μιλούσαν δυνατά χειρονομώντας παρέμεναν αδιάφορες στις σπρωξιές. Οι άλλοι περπατούσαν σχηματίζοντας ουρές, χτυπώντας με τα τακούνια τους το καλογουλισμένο παρκέ. Δεξιά και αριστερά, ανάμεσα σε κιτρινωμένες μαρμάρινες κολόνες, κάποιες γυναίκες, καθισμένες σε παγκάκια ντυμένα με κόκκινο βελούδο, κοίταζαν τον κόσμο να περνάει με ύφος βαριεστημένο, αποχαυνωμένες από τη ζέστη. Και πίσω τους, στους ψηλούς καθρέφτες, έβλεπε τους κόστους τους. Στο βάθος, μπροστά από τον μπουφέ, ένας άντρας με χοντρή κοιλιά έπινε λικέρ.

Ο Φωσρύ βγήκε στο μπαλκόνι να πάρει αέρα. Ο Λα Φαλουάζ, που περιεργαζόταν τις φωτογραφίες των γυναικών ηθοποιών στα κάδρα ανάμεσα στους καθρέφτες, ύστερα από λίγο τον μιμήθηκε. Είχαν μόλις σβήσει τη ράμπα του φωταερίου που φώτιζε τη μαρκίζα του θεάτρου. Ήταν σκοτεινά κι έκανε λίγη ψύχρα στο μπαλκόνι, που τους φάνηκε άδειο. Μόνο ένας νεαρός, τυλιγμένος στο σκοτάδι, είχε

ακουμπήσει στην πέτρινη κουπαστή, στη δεξιά εσοχή, και κάπνιζε ένα τσιγάρο που η καύτρα του έφεγγε μέσα στη νύχτα. Ο Φωσρύ αναγνώρισε τον Νταγκνέ. Έσφιξαν τα χέρια:

– Τι κάνετε εσείς εδώ πέρα, αγαπητέ μου; ρώτησε ο δημοσιογράφος. Κρύβεστε στις γωνίτσες, εσείς που στις πρεμιέρες δεν ξεκολλάτε από την πλατεία;

– Μα καπνίζω, όπως βλέπετε, απάντησε ο Νταγκνέ.

Τότε ο Φωσρύ, για να τον φέρει σε δύσκολη θέση, του είπε:

– Λοιπόν πώς σας φάνηκε το καινούργιο αστέρι; Την κακολογούν αρκετά στους διαδρόμους.

– Α, ψιθύρισε ο Νταγκνέ, θα είναι άντρες που απέρριψε!

Αυτό ήταν το μόνο που είπε σχετικά με το ταλέντο της Νανάς. Ο Λα Φαλουάζ έσκυψε κοιτάζοντας τη λεωφόρο. Απέναντι τα παράθυρα ενός ξενοδοχείου και μιας λέσχης ήταν έντονα φωτισμένα, ενώ στο πεζοδρόμιο οι πελάτες που κάθονταν στα τραπέζια του Καφέ ντε Μαντρίντ έμοιαζαν μ' έναν σκοτεινό, συμπαγή όγκο. Παρά το προχωρημένο της ώρας, υπήρχε ακόμα πλήθος ανθρώπων. Όλοι βάδιζαν με μικρά βήματα, κόσμος έβγαινε συνεχώς από τη στοά Ζοφρουά, μερικοί περίμεναν πέντε λεπτά για να διασχίσουν τον δρόμο, καθώς η ουρά από άμαξες μεγάλωνε διαρκώς.

– Τι κίνηση, τι φασαρία! επαναλάμβανε ο Λα Φαλουάζ, που το Παρίσι τον εντυπωσίαζε ακόμη.

Το κουδούνι χτύπησε παρατεταμένα και το φουαγέ άδειασε. Στους διαδρόμους όλοι βιάζονταν. Η αυλαία είχε ανοίξει και ο κόσμος έμπαινε παρέες παρέες, προς μεγάλη δυσαρέσκεια των θεατών που ήταν ήδη καθισμένοι. Όλοι

επέστρεφαν στη θέση τους με βλέμμα ξαναμμένο, γεμάτοι ενδιαφέρον. Ο Λα Φαλουάζ γύρισε αμέσως να κοιτάξει την Γκάγκα, όμως απόρησε βλέποντας δίπλα της τον ψηλό ξανθό που πριν από λίγο καθόταν στο θεωρείο της Δούσου.

– Πώς είπες πως τον λένε αυτόν τον κύριο; ρώτησε.

Ο Φωσρού δεν τον έβλεπε.

– Α, αυτόν... Λαμπορντέτ, είπε στο τέλος με την ίδια αδιάφορη κίνηση.

Το σκηνικό της δεύτερης πράξης ήταν μία έκπληξη. Παρίστανε ένα καπηλειό, τη *Μαύρη Μπάλα*, την τελευταία μέρα της Αποκριάς. Μασκαράδες τραγουδούσαν ένα λαϊκό τραγούδι συνοδεύοντας το ρεφρέν με το χτύπημα των τακουινιών τους. Αυτό το τρελό πανηγύρι, το απρόσμενο, ήταν τόσο διασκεδαστικό, που το κοινό χειροκρότησε και δεύτερη φορά. Εκεί κατέφτασαν οι θεοί –έχοντας ακολουθήσει την Ίριδα, που καυχιόταν πως γνώριζε καλά τη Γη– για να κάνουν την έρευνά τους. Είχαν μεταμφιεστεί για να μην τους αναγνωρίσουν. Ο Δίας μπήκε σαν βασιλιάς Δαγοβέρτος, με το βρακί του ανάποδα και ένα μεγάλο τενεκεδένιο στέμμα στο κεφάλι. Ο Απόλλωνας εμφανίστηκε σαν Ποστιγιόν ντε Λονζυμώ και η Αθηνά σαν Νορμανδή τροφός. Μεγάλα ξεσπάσματα γέλιου υποδέχτηκαν τον Άρη, που φορούσε μια αλλόκοτη στολή Ελβετού ναυάρχου.* Τα γέλια ωστόσο έγιναν βροντερά, όταν παρουσιάστηκε ο Ποσειδών-

* Τα κοστούμια θυμίζουν εκείνα που φορούσαν οι ηθοποιοί στην *Παρισινή ζωή*, μια οπερέτα των Μείλάκ, Αλεβί και Όφενμπαχ, που ανέβηκε στις 31 Οκτωβρίου 1866 στο Παλαί Ρουαγιάλ.

νας με μια μπλούζα, με μια φουσκωτή τραγιάσκα στο κεφάλι, με βοστρύχους στους κροτάφους, σέρνοντας τις παντόφλες του και λέγοντας με βραχνή φωνή: «Έτσι είναι! Όταν είσαι ομορφάντρας, όλες σε θέλουν!». Ακούστηκαν κάποια «Ω, ω!», ενώ οι κυρίες σήκωσαν λίγο τις βεντάλιες τους. Η Λούσου στο θεωρείο της γελούσε τόσο δυνατά, που η Καρολίν Εκέ τη σκούνησε χτυπώντας την ελαφρά με τη βεντάλια της για να σωπάσει.

Από εκείνη τη στιγμή και μετά το έργο είχε σωθεί. Ήταν φανερό πως θα γινόταν επιτυχία. Αυτό το καρναβάλι των θεών, ο διασυρμός του Ολύμπου στον βούρκο, ο χλευασμός μιας ολόκληρης θρησκείας ή της υψηλής ποίησης ήταν κάτι που το κοινό απολάμβανε ιδιαίτερα. Ο πυρετός της ασέβειας είχε μεταδοθεί και στον κόσμο της διανοήσεως που σύχναζε στις πρεμιέρες. Ποδοπατούσαν τον μύθο, κατέρριπταν τα αρχαία πρότυπα. Ο Δίας ήταν καλοκάγαθος, ο Άρης βλαμμένος. Η βασιλεία ήταν απλώς μία φάρσα και ο στρατός για γέλια. Όταν ο Δίας ερωτεύτηκε ξαφνικά μία μικρή πλύστρα κι άρχισε να χορεύει ένα ξέφρενο καν καν, η Σιμόν, που έπαιζε την πλύστρα, δίνοντας μια κλοτσιά στα μούτρα του πατέρα των θεών, τον αποκάλεσε τόσο αστεία: «Χοντρο-πατερούλη!», που η αίθουσα τραντάχτηκε από τα γέλια. Ενώ χόρευαν, ο Απόλλωνας κερνούσε σουπιέρες ολόκληρες ζεστό κρασί την Αθηνά και ο Ποσειδώνας είχε θρονιαστεί ανάμεσα σε επτά οχτώ γυναίκες που τον κερνούσαν γλυκά. Οι θεατές έπιαναν όλους τους υπαινιγμούς, πρόσθεταν βωμολοχίες, και οι πιο αθώες λέξεις διαστρεβλώνονταν από τα επιφωνήματα της πλατείας. Χρόνια είχε να

παρασυρθεί το κοινό σε τέτοια ξεδιάντροπη αποβλάκωση, κι αυτό το ξεκούραζε.

Στο μεταξύ μέσα σ' αυτό το πανδαιμόνιο η δράση συνεχιζόταν. Ο Ήφαιστος, σαν καθωσπρέπει νεαρός, ντυμένος στα κίτρινα, με κίτρινα γάντια και μονόκλ κολλημένο στο μάτι, συνέχιζε να κυνηγάει την Αφροδίτη, που είχε εμφανιστεί στο τέλος σαν τσιγγάνα, μ' ένα μαντίλι στο κεφάλι και με το πλούσιο στήθος της μισόγυμνο, στολισμένο με βαριά χρυσά κοσμήματα. Η Νανά ήταν τόσο άσπρη και παχουλή, τόσο φυσική στον ρόλο της, με τις πλούσιες καμπύλες και την αθυροστομία της, που κέρδισε αμέσως ολόκληρη την αίθουσα. Ξέχασαν τη Ροζ Μινιόν, το υπέροχο αυτό μωρό με το ψάθινο καπελάκι και το κοντό φόρεμα από μουσελίνα που τραγουδούσε ναζιάρικα τα παράπονα της Άρτεμης. Η άλλη, αυτό το στρουμπουλό κορίτσι που χτυπούσε τους γοφούς του και κακάριζε σαν κότα, ανέδιδε μια τέτοια αίσθηση ζωής και γυναικείας παντοδυναμίας, που το κοινό είχε μεθύσει. Από τη δεύτερη πράξη και μετά όλα τούς άρεσαν πάνω της. Μπορεί να στεκόταν άχαρα στη σκηνή, να μην τραγουδούσε ούτε μία νότα σωστά, να ξεχνούσε τα λόγια της, ωστόσο μόλις στρεφόταν και γελούσε, το κοινό ξεσπούσε αμέσως σε επευφημίες. Όταν μάλιστα τίναζε τον πεισινό της, η πλατεία άναβε, και μια ζέστη ανέβαινε από γαλαρία σε γαλαρία μέχρι το υπερώο. Ο χορός της στο καπηλειό υπήρξε άλλος ένας θρίαμβος. Ήταν στο στοιχείο της: με το χέρι στη μέση, έριχνε την Αφροδίτη στον βούρκο, στο πεζοδρόμιο. Και η μουσική έμοιαζε γραμμένη για τη λαϊκή φωνή της, μια μουσική

κακότεχνη, που θύμιζε τα πανηγύρια του Σαιν-Κλου, με τα φτερνίσματα του κλαρίνου και τα σκαμπανεβάσματα της φλογέρας.

Το κοινό χειροκρότησε με πάθος δύο ακόμα κομμάτια. Το βαλς της εισαγωγής, αυτό το βαλς με τον σκαμπρόζικο ρυθμό, ξαναπαίχτηκε και παρέσυρε τώρα και τους θεούς. Η Ήρα, σαν χωριάτισσα, τσάκωσε στα πράσα τον Δία με την πλύστρα και τον πλάκωσε στις καρπαζιές. Η Άρτεμις έπιασε την Αφροδίτη να δίνει ραντεβού στον Άρη κι έτρεξε να προφτάσει στον Ήφαιστο τον τόπο και την ώρα· εκείνος φώναξε: «Έχω το σχέδιό μου». Τα υπόλοιπα ήταν κάπως μπερδεμένα. Η έρευνα κατέληξε σε έναν τρελό χορό, που μετά απ' αυτόν ο Δίας, λαχανιασμένος και κáθιδρος, χωρίς στέμμα, δήλωσε πως οι γυναίκες της Γης ήταν υπέροχες και πως οι άντρες έφταιγαν για όλα.

Η αυλαία έπεσε, ενώ κάποιες φωνές κραύγαζαν σκεπάζοντας τις επευφημίες:

– Όλοι επί σκηνης, όλοι!

Η αυλαία άνοιξε και πάλι, οι καλλιτέχνες ξαναβγήκαν στη σκηνή πιασμένοι από το χέρι. Στη μέση η Νανά και η Ροζ Μινιόν, πλάι πλάι, έκαναν υποκλίσεις. Ο κόσμος χειροκροτούσε, η κλάκα ζητωκραύγαζε. Έπειτα, σιγά σιγά, η αίθουσα μισοάδειασε.

– Πρέπει να πάω να χαιρετήσω την κόμησσα Μυφά, είπε ο Λα Φαλουάζ.

– Ωραία, θα με συστήσεις, απάντησε ο Φωσρού. Κατεβαίνουμε μετά.

Όμως δεν ήταν εύκολο να φτάσουν στα θεωρεία του

εξώστη. Πάνω, στον διάδρομο, ο κόσμος ποδοπατιόταν. Για ν' ανοίξουν δρόμο μέσα από τις παρέες, έπρεπε να παραμερίζουν και να προχωρούν με σπρωξιές. Όρθιος, ακουμπισμένος με την πλάτη κάτω από μία μπρούντζινη λάμπα που έκαιγε φωταέριο, ο χοντρός κριτικός μιλούσε για το έργο μπροστά σ' ένα πηγαδάκι που τον άκουγε προσεχτικά. Κάποιοι, καθώς περνούσαν από εκεί, ψιθύριζαν το όνομά του. Σ' όλη τη διάρκεια του έργου γελούσε, έτσι έλεγαν στους διαδρόμους. Ωστόσο η κριτική του τώρα ήταν αυστηρή, μιλούσε για αισθητική και ηθική. Πιο πέρα ο κριτικός με τα λεπτά χείλη ξεχείλιζε από μια καλοπροαίρετη διάθεση, που σου άφηνε ωστόσο μια γεύση ξινίλας.

Ο Φωσρύ έψαχνε με το βλέμμα τα θεωρεία από τα στρογγυλά ανοίγματα στις πόρτες. Τον σταμάτησε όμως ο κόμη ντε Βαντέβρ και τον ρώτησε τι γύρευε εκεί. Όταν έμαθε πως τα δύο ξαδέλφια πήγαιναν να χαιρετήσουν τους Μυφά, τους υπέδειξε το θεωρείο 7, απ' όπου μόλις είχε βγει. Έπειτα, σκύβοντας στο αυτί του δημοσιογράφου, είπε:

–Θυμάστε, αγαπητέ μου, αυτή τη Νανά τη συναντήσαμε ένα βράδυ στη γωνία της οδού Προβάνς...

–Ναι, έχετε δίκιο, φώναξε ο Φωσρύ. Ήμουν σίγουρος πως την είχα δει κάπου!

Ο Λα Φαλουάζ σύστησε τον ξάδελφό του στον κόμη Μυφά ντε Μπεβίλ, που τους χαιρέτησε πολύ ψυχρά. Στο άκουσμα όμως του ονόματος του Φωσρύ η κόμησσα σήκωσε το κεφάλι και συνεχάρη διακριτικά τον αρθρογράφο για τα άρθρα του στη *Φιγκαρό*. Ακουμπισμένη στο βελούδο της κουπαστής, είχε μισογυρίσει με μία όμορφη κίνηση των

ώμων. Κουβέντιασαν για λίγο, η συζήτηση στράφηκε στην Παγκόσμια Έκθεση:

– Θα είναι πολύ ωραία, είπε ο κόμης, που το τετράγωνο πρόσωπό του με τα αρμονικά χαρακτηριστικά είχε πάρει επίσημο ύφος. Σήμερα επισκέφτηκα το Πεδίον του Άρεως... Έφυγα καταγοητευμένος.

– Πιστεύουν πως δεν θα είναι έτοιμο στην ώρα του, είπε διστακτικά ο Λα Φαλουάζ. Με τέτοιο χάσιμο χρόνου...

Ο κόμης όμως τον διέκοψε με αυστηρότητα:

– Θα είμαστε έτοιμοι... Είναι επιθυμία του αυτοκράτορα.

Ο Φωσρύ διηγήθηκε κεφάτα πως μία μέρα που είχε πάει στο υπό κατασκευή ενυδρείο για ένα άρθρο του, παραλίγο να πέσει μέσα. Η κόμησσα χαμογέλασε. Κάπου κάπου κοίταζε την αίθουσα και, σηκώνοντας το λευκό, γαντοφορεμένο μέχρι τον αγκώνα χέρι της, κουνούσε αργά τη βεντάλια της. Η αίθουσα, σχεδόν άδεια, λαγοκοιμόταν. Μερικοί κύριοι στην πλατεία είχαν απλώσει τις εφημερίδες τους, κάποιες γυναίκες είχαν ανοίξει κουβεντούλα, πολύ άνετες, λες και βρίσκονταν στο σπίτι τους. Δεν ακουγόταν πια παρά ο ψίθυρος μιας καλής συντροφιάς κάτω από τον πολυέλαιο, που το φως του είχε γλυκάνει έτσι όπως ανέβαινε η λεπτή σκόνη που ξεσήκωναν τα πηγαινέλα του διαλείμματος. Αρκετοί άντρες συνωστίζονταν στις πόρτες, για να δουν τις γυναίκες που είχαν παραμείνει στις θέσεις τους, και στέκονταν εκεί, ακίνητοι για λίγο, τεντώνοντας τον λαιμό και το στήθος τους με τα μεγάλα άσπρα πλαστρόν.

– Σας περιμένουμε την ερχόμενη Τρίτη, είπε η κόμησσα στον Λα Φαλουάζ.

Η Νανά, κόρη ενός μέθυσου και μιας πλύστρας, είναι η Ωραία Ελένη του Παρισιού της Δεύτερης Αυτοκρατορίας, μια πόρνη πολυτελείας, τα έργα και τις ημέρες της οποίας αποτυπώνει καυστικά στο κλασικό μυθιστόρημά του ο Εμίλ Ζολά. Περιουσίες ολόκληρες αφανίζονται για χάρη αυτού του απόλυτου θηλυκού, λαμπεροί χαρακτήρες σέρνονται εξουθενωμένοι στα πόδια της Νανάς, μέχρι το σημείο της αυτοκτονίας· ακόμα και οι γυναίκες προσπαθούν να μιμηθούν την εμφάνισή της.

Στη Νανά ο Ζολά συνθέτει μαεστρικά το πολυεπίπεδο κατηγορητήριο του, κατακεραυνώνοντας την υποκρισία και την ηθική κατάρπωση της Πόλης του Φωτός. Αναγνωρίζοντας το επερχόμενο ξέσπασμα του πολέμου, ο Ζολά οδηγεί τη μοντέρνα, κοσμοπολίτισσα εταίρα στον χαμό της και αφαιρεί ταυτόχρονα από το πολιτικό καθεστώς τις δάφνες του. Σεξουαλικότητα, ιστορία και μύθοι γεννιούνται και πεθαίνουν σε ένα βίαιο συγγραφικό επίτευγμα.

Πέρασα χτες όλη τη μέρα μέχρι αργά το βράδυ διαβάζοντας τη Νανά και δεν κατάφερα να κοιμηθώ... Οι χαρακτήρες είναι πραγματικά εκπληκτικοί... Ένα ανυπέβλητο βιβλίο.

Gustave Flaubert

ISBN: 978-618-03-3793-8

9 786180 337938

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 83793

metaixmio.gr

**ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ
ΚΑΙ ΣΕ
e-book**